

ความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม

ปิยธิดา ตรีเดช** ปิยวัฒน์ อร่ามเมือง** วงเดือน ปันดี** สมพร เนติรัฐกร^{§§}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ทักษะคิดต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน แรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานีอนามัย จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 150 คน เก็บข้อมูลโดยให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตอบแบบสอบถามในระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม – 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน ศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 40.7 มีทักษะคิดต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.0 มีแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.0 และมีความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 63.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ได้แก่ แรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน และทักษะคิดต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ซึ่งทั้งสองปัจจัยสามารถร่วมกันทำนายความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนได้ ร้อยละ 58.2 โดยแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำนาย ซึ่งสามารถทำนายได้ ร้อยละ 51.1 และทั้งสองปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนที่พบมากที่สุด ได้แก่ การมีงานประจำมากและเป็นภาระต่อเนื่องจึงไม่สามารถพัฒนางานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนได้ และมีจำนวนบุคลากรน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงาน

คำสำคัญ: ความพร้อม / ศูนย์สุขภาพชุมชน / แรงจูงใจ / ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน / ทักษะคิดต่อการดำเนินงาน

** ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** สถานีอนามัยตำบลลาดใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม

** ภาควิชาปรสิตวิทยาและกีฏวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

^{§§} สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม

Readiness of Health Officer for the Primary Health Care Unit Standard in Samutsongkhram Province

Piyathida Tridech^{***} Piyawat Arammuang^{†††} Wongdyan Pandii^{†††} Somporn Netirattakorn^{§§§}

ABSTRACT

This descriptive research aimed to study knowledge, attitude, motivation, readiness and related factors, as well as problems and difficulties regarding work implementation based on the Primary Health Care Unit Standard of health officers in Samutsongkhram province. A total of 150 health officers at primary care units (PCUs) in Samutsongkhram province were the studied samples. Data collection was conducted from 31th October to 30th November, 2006 by using questionnaires. Descriptive statistics and stepwise multiple regression were applied for data analysis.

Results showed that most health officers (40.7%) in Samutsongkhram province had a low level of knowledge about the Primary Health Care Unit Standard. More than two thirds of them (70.0%) had both motivation and attitude towards work implementation based on the Primary Health Care Unit Standard at a moderate level. However, more than half of them or 63.3% had a low level of readiness for work implementation based on the Primary Health Care Unit Standard. It was found that motivation and attitude were the crucial factors affecting work implementation based on the Primary Health Care Unit Standard. These two factors can determine readiness for work implementation based on the Primary Health Care Unit Standard and the power of prediction was 58.2%. Motivation on work implementation according to the Primary Health Care Unit Standard was the most powerful factor for anticipation with the power of prediction of 51.1%. Both factors were positively related to readiness for work implementation based on the Primary Health Care Unit Standard. A continuous workload and insufficient health officers were commonly found and remained a serious problem in PCUs. As a result, it is difficult to develop or improve their work implementation to reach the set standard.

Key Words: Readiness / Primary Health Care Unit / Motivation / Knowledge about Standard of Health Care Unit / Attitude towards Work Implementation

^{***} Department of Public Health Administration, Mahidol University

^{†††} Ladyai Health Center, Samutsongkhram Province

^{†††} Department of Parasitology and Entomology, Mahidol University

^{§§§} Samutsongkhram Provincial Public Health Office

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานด้านบริการระดับปฐมภูมิโดยมีการจัดตั้งศูนย์สุขภาพชุมชนขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ซึ่งศูนย์สุขภาพชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นหน่วยบริการที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน โดยประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว บุคลากรในศูนย์สุขภาพชุมชนจะเป็นผู้ที่ดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน สำหรับการจัดตั้งศูนย์สุขภาพชุมชนนั้น จะดำเนินการโดยพัฒนามาจากสถานีอนามัยที่มีความพร้อมตามรูปแบบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด และเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์สุขภาพชุมชนมีทิศทางที่ชัดเจน มีคุณภาพมาตรฐาน กระทรวงสาธารณสุขจึงได้กำหนดให้มีมาตรฐาน ศูนย์สุขภาพชุมชนขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานีอนามัย แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการดำเนินงานนี้เป็นการพัฒนาแนวใหม่ ย่อมไม่เหมือนกับสภาพการทำงานเดิม จึงทำให้พบอุปสรรคมากมายในการดำเนินงานระยะแรก ซึ่งอุปสรรคสำคัญที่ต้องเผชิญ คือ แรงต้านต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเกิดจากความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลง ความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น การขาดองค์ความรู้ที่ชัดเจนในทางปฏิบัติ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ในการดำเนินงาน รวมถึงระบบบริหารจัดการที่ต้องเปลี่ยนแปลง¹ ดังนั้นความพร้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

จังหวัดสมุทรสงคราม ได้เริ่มดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 โดยสถานีอนามัยทั้งหมด จำนวน 50 แห่ง ได้ดำเนินการพัฒนาตามมาตรฐาน ศูนย์สุขภาพชุมชนอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะ แต่จากการสรุปผลการประเมินรับรองศูนย์สุขภาพชุมชนของจังหวัดสมุทรสงคราม ในปี พ.ศ.2549 พบว่ามีสถานีอนามัยเพียง 22 แห่ง หรือร้อยละ 44.0 เท่านั้น ที่ผ่านการประเมินรับรองมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน² ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของสถานีอนามัยใน

จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนใหญ่นั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งอาจเกิดจากความพร้อมในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานีอนามัย คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งผลการวิจัยนี้อาจเป็นประโยชน์เพื่อใช้ในการปรับปรุงด้านการบริหารจัดการศูนย์สุขภาพชุมชน อีกทั้งเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์สุขภาพชุมชนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานประจำสถานีอนามัยในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 150 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นสัดส่วนกับขนาดประชากร (Proportional to size) โดยกำหนดจำนวนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทั้งหมดที่อยู่ในแต่ละอำเภอ จากนั้นสุ่มเลือกเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่แทนที่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.7 มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี ร้อยละ 41.3 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 82.0 สมรสแล้ว ร้อยละ 72.7 รายได้เฉลี่ย 18,712.40 บาท ต่อเดือน ปฏิบัติงานในอำเภอเมืองฯ ร้อยละ 42.0 ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 38.7 มีอายุราชการเฉลี่ย 16.3 ปี ปฏิบัติงานในสถานีอนามัยที่เป็นหน่วยบริการปฐมภูมิรอง ร้อยละ 64.0 โดยส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเรื่องการบริการให้คำปรึกษามากที่สุด ร้อยละ 86.0 รองลงมา ได้แก่ เรื่องการให้บริการแบบ

องค์รวม ร้อยละ 66.7 การประเมินสถานะสุขภาพครอบครัว ร้อยละ 56.0 และเรื่องการวางแผนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ร้อยละ 54.0 ส่วนหัวข้อการอบรมที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้รับการอบรมน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องการคิดต้นทุนบริการ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 18.7

ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 40.7 มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับต่ำ รองลงมา มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.7 และมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 20.6 ซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นรายข้อคำถาม พบว่าจากข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 15 ข้อ มีข้อคำถาม จำนวน 9 ข้อ ที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากกว่าร้อยละ 60 ตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง โดยข้อคำถามที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตอบถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบบริการแบบองค์รวมตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนกำหนด ร้อยละ 96.0 รองลงมา คือ ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของเพิ่มสุขภาพประจำครอบครัว ร้อยละ 88.7 และในส่วนข้อคำถามที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตอบถูกต้องไม่ถึงร้อยละ 60 มีจำนวน 6 ข้อ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามพบว่าข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดบริการในชุมชนของศูนย์สุขภาพชุมชน มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตอบถูกต้องเพียง ร้อยละ 16.0 เท่านั้น รองลงมา คือ ความรู้เกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลของผู้รับบริการในศูนย์สุขภาพชุมชน ตอบถูกต้องร้อยละ 30.0 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละตัวชี้วัด ตอบถูกต้องร้อยละ 30.7 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบันทึกสุขภาพรายบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ตอบถูกต้องร้อยละ 32.0 ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของมาตรฐานด้านบริการ ตอบถูกต้องร้อยละ 53.3 และความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนประเมินรับรองมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ตอบถูกต้องร้อยละ 56.7

ทัศนคติต่อการดำเนินงานมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.0 รองลงมา มีทัศนคติต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับไม่ดี ร้อยละ 18.7 และมีทัศนคติต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับดีเพียงร้อยละ 11.3 เท่านั้น เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 70 มีความรู้สึกเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งในข้อคำถามทัศนคติเชิงบวก แต่มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีความรู้สึกเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งน้อยกว่าร้อยละ 50 ในข้อคำถามเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินงานของทีมสุขภาพ ซึ่งเห็นด้วยเพียงร้อยละ 32.0 เท่านั้น ส่วนข้อคำถามเกี่ยวกับผู้ประเมินว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะประเมินเป็นอย่างดี เห็นด้วยเพียงร้อยละ 32.0 ข้อคำถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือในเชิงวิชาการจากผู้บังคับบัญชา เห็นด้วยเพียงร้อยละ 44.7 และข้อคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของชุมชนได้ เห็นด้วยเพียงร้อยละ 48.7 ส่วนข้อคำถามทัศนคติเชิงลบ พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้สึกเห็นด้วยในข้อคำถามเกี่ยวกับคู่มือมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนมีเนื้อหาที่เข้าใจยาก การจัดทำเพิ่มครอบครัวเป็นการเพิ่มภาระงาน รวมทั้งคิดว่าเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม ผู้ประเมินก็จะประเมินให้ผ่านเอง ร้อยละ 56.0, 54.0 และ 37.3 ตามลำดับ

แรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 70.0 รองลงมา มีแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 15.3 และ

มีแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 14.7 เมื่อพิจารณาแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นรายชื่อ พบว่ามากกว่าร้อยละ 50 มีแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในช่วงมากถึงมากที่สุด แต่มีบางข้อคำถามที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในช่วงน้อยถึงน้อยที่สุด โดยเป็นประเด็นเกี่ยวกับความยุติธรรมในการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง ร้อยละ 46.0 ประเด็นเรื่องเงินค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสมเมื่อเทียบกับบุคลากรอื่นในสังกัดเดียวกัน ร้อยละ 37.4 ประเด็นเรื่องการได้รับคำยกย่อง ชมเชยจากการปฏิบัติงาน ร้อยละ 34.0 และประเด็นเกี่ยวกับการได้รับเงินสวัสดิการและค่าตอบแทนต่าง ๆ อย่างล่าช้า ร้อยละ 31.4

ความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่ มีความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 63.3 รองลงมา มีความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.0 และมีความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับมาก เพียงร้อยละ 2.7 เท่านั้น เมื่อพิจารณาความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นรายชื่อ พบว่าส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 60.0 มีความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในช่วงปานกลางถึงมากที่สุด แต่มีบางข้อที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในช่วงน้อยถึงน้อยที่สุด โดยเป็นความพร้อมเกี่ยวกับการให้บริการของทีมสุขภาพอย่างต่อเนื่องเป็นทีมประจำ ร้อยละ 52.0 ความพร้อมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชนในการจัดทำและวิเคราะห์แฟ้มชุมชน ร้อยละ 44.0 ความพร้อมเกี่ยวกับการได้รับสนับสนุนสมุดบันทึกสุขภาพรายบุคคล ร้อยละ 42.0 ความพร้อมเกี่ยวกับการ

สนับสนุนงบประมาณตามปริมาณประชากรที่รับผิดชอบ ร้อยละ 34.7

การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนมี 2 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน และทัศนคติต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน โดยร่วมกันอธิบายความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้ร้อยละ 58.2 โดยตัวแปรแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำนาย ซึ่งทำนายได้ร้อยละ 51.1

ด้านปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่าในด้านบริการมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องงานประจำมากและเป็นภาระต่อเนื่อง ทำให้ไม่มีเวลาในการพัฒนาคุณภาพงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 73.3 รองลงมา คือ มีผู้มาใช้บริการมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการวางแผนจัดทำมาตรฐานงาน และผู้รับบริการเรียกร้องสิทธิผู้ป่วยมากเกินไปจนทำให้ผู้ปฏิบัติงานลำบากใจ ร้อยละ 22.7 และ 21.3 ตามลำดับ ในด้านบริหารจัดการ พบว่า มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องจำนวนบุคลากรมีน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติ ร้อยละ 44.7 รองลงมา คือ ทีมสุขภาพไม่ได้ลงมาปฏิบัติงานต่อเนื่องในพื้นที่ และผู้ประเมินมีมาตรฐานในการประเมินงานที่ไม่แน่นอน ร้อยละ 38.7 และ 30.7 ตามลำดับ ส่วนในด้านวิชาการ พบว่า มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องมาตรฐานงานบางข้อเกินความจำเป็นสำหรับการนำปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น การจัดทำนวัตกรรมในหน่วยงาน ร้อยละ 22.7 รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ขาดองค์ความรู้เรื่องระเบียบวิธีการวิจัย และขาดงบประมาณสนับสนุนในการทำวิจัย ร้อยละ 20.0 และ 14.0 ตามลำดับ

วิจารณ์

จากการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนใหญ่มีความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 63.3 รองลงมา มีความพร้อมระดับปานกลาง และ ความพร้อมในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้สำหรับการดำเนินงาน เพื่อพัฒนางานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนในจังหวัดสมุทรสงครามนั้น อาจจะยังไม่ครอบคลุมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคน โดยในแต่ละสถานีนอมนายจะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพียงบางส่วนเท่านั้น ที่ได้เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงาน ซึ่งผู้ที่เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่จะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการ สาธารณสุขและพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งอาจส่งผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ซึ่งเมื่อพิจารณาพร้อมกับหลักวิชาการที่ บุญเลิศ ไพรินทร์ และอุทัย หิรัญโต อ้างในสมพร เนติรัฐกร⁴ กล่าวว่า การอบรมเป็นการพัฒนาความรู้ ก็ยิ่งชัดเจนว่าการที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ได้เข้ารับการอบรมหรือขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนที่ถูกต่อนั้นจะส่งผลถึงความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนด้วย ทั้งนี้อาจพิจารณาได้จากปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน จากการวิจัยนี้ที่พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับต่ำถึง ร้อยละ 40.7 อีกทั้งยังพบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีทัศนคติต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน และมีแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยจากการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทัศนคติต่อการดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์สุขภาพชุมชนกับความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่า ทัศนคติต่อการดำเนินงาน

ตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ซึ่งหมายความว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ก็จะส่งผลที่ทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนมากขึ้นด้วย ส่วนด้านแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน พบว่า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน ซึ่งหมายความว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนมากก็จะส่งผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนมากขึ้นด้วยเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าแรงจูงใจในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนและทัศนคติต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน มีความสำคัญอย่างมากต่อความพร้อมในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในจังหวัดสมุทรสงคราม

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานประจำสถานีอนามัย จังหวัดสมุทรสงครามทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในระยะที่เปลี่ยนผ่าน. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข, 2544.
2. สิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ชีระฟิล์มและไซเท็กซ์, 2541.
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. รายงานผลการดำเนินงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม ปีงบประมาณ 2549. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม, 2549.

4. สมพร เนติรัฐกร. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพร้อมของ
พยาบาลในการใช้ UNIVERSAL PRECAUTIONS
เพื่อป้องกันการติดเชื้อ โรคเอดส์ ในโรงพยาบาล
ชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการระบาด)
กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหิดล, 2536.